

ՊԱՅՄԱՆՔ

Հարեհան Կիւն և Պօլտոյ Կոմ 8 Մէճ.
Ս Գաւառաց 10 Մէճ.
Վ Եղանակայ Կ. Պօլտոյ 4 Մէճ.
Ս Գաւառաց 5 Մէճ.
Բարեբանիւր թերթի գին 60 փր.
Գանձեցման տողը մէկ անգամի հա-
ժար 3 զուրուշ, երկու անգամի հա-
ժար 2 զուրուշ, երեք անգամի հա-
ժար 1 զուրուշ, եւ այլ անգամներու
համար զաւտ առկարկութիւն կրկայ:

ՊԱՅՄԱՆՔ

Հարազատ լրագրաց եանրու
ծախքը խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ
լամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրի
հասցէին պիտի ուղղուի, և Պօ.
Ին. Չինիի խան, Մախիս գրասեն-
տանը:
Համարու ծախքը չվճարուած եւ
մակ չընդունուի:

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ե. Օ. Դ.

Լրագրոյ բաժանորդագին պարտք
ունեցող գաւառացիակ արգոյ բա-
ժանորդներէն կը խնդրենք որ ան-
յապաղ զրկելու հաճին, եթէ կուզեն
որ լրագիրս կանոնաւոր կերպիւ ի-
րենց ձեռքը հասնի:

ՎՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 5 ՕԴՈՍՏՈՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հերոսքէն եկած վերջին լուրերն
ապստամբութեան քիչ օրէն զարուե-
լուն յոյները կուսկցեն, որովհետեւ
Աւստրիոյ կառավարութիւնն և Սեր-
վիոյ ու Գարատաղի իշխանութիւնք՝
իրենց սահմաններէն ապստամբաց
տրուած օգնութեանց առաջին առ-
նչիւ փոխ կը ցուցնեն:

Աւստրիոյ կառավարութիւնը Դադ-
մատիոյ սահմանագիծին վրայ հրա-
կոտութիւնն աւելցուցեր է, միան-
գամայն ապստամբաց համար օգնու-
թիւն հաւաքող մասնագործներն
արգելիւ է:

Սերվիոյ իշխանութիւնը սահմա-
նագիծին վրայ հսկողութեան պատ-
ճառանք դրած զօրագունները՝ Բ.
Դրան կողմէ եղած դիտողութեան
վրայ՝ ետ դարձուցեր է:

Գարատաղի իշխանն ալ տեղեկու-
թիւն տուեր է Բ. Դրան թէ Գարա-
տաղէն Հէրոսքի ապստամբաց օգ-
նութեան գնացող Գարատաղացի
թիւը կարծուածին չափ մեծ չէ, որ
այլ միայն քանի մը մարդիկ են, որ
սահմանագիծին վրայ եղած զգուշու-
թեանց հակառակ՝ կրցեր են ապրա-
տամբաց կողմն անցնիլ, և թէ ա-
պրատամբաց հետ գտնուող Գարա-
տաղցիք մեծ մասամբ ուրիշ տեղերէ
գնացած միացած են անոնց հետ:

Չէզոքութեան այս յայտարարու-
թիւններն ու ցուցներն եթէ ստորգ
և անկեղծ են, և եթէ ապստամբք գուր-
սէն նպատ չը տեսնուի՝ իրենց գլխուն
մնան, տարակոյս չկայ թէ տէրու-
թեան զօրութեան տուլիս պահ մը
կարող չեն դիմանալ, մահաւանդ որ
ապստամբներն Հէրոսքի յունագա-
ւան բնակչաց մէկ մասն են:

Գաղղիական լրագիր մ'իւրոպիոյ
մեծ տէրութեանց զինուորական զօ-
րութեան վրայ հաւեալ վիճակագ-
րական տեղեկութիւնը կուտայ:

Գերմանիոյ յարձակողական զօ-
րաց թիւն է 880,000, 22 բանակի
բաժնուած:

Ասոնց ետեւ կան 500,000 պա-

հետախ զօրք, արդէն մեծ մասամբ
կրթուած:

Իսկ երկիրը պաշտպանելու և 'ի
հարկին յարձակողական զօրաց օգ-
նելու սահմանադր. գաւառական կամ
ներքին զօրաց թիւն է 1,500,000:

Ռուսիոյ յարձակողական զօրաց
թիւն է 1,000,000 իսկ պաշտպանու-
ղական զօրաց թիւն է 2,000,000:

Դադղիոյ յարձակողական զօրաց
թիւն է 800,000, և պաշտպանողա-
կանացը 1,200,000:

Աւստրիոյ յարձակողական զօրաց
թիւն է 800,000, և պաշտպանողա-
կանացը 600,000:

Իտալիոյ յարձակողական զօրաց
թիւն է 400,000, և պաշտպանողա-
կանացն 200,000:

Անգղիոյ յարձակողական զօրաց
թիւն է 130,000, և պահպանողակա-
նացն 350,000, առանց Հնդկաստանի
և այլ գաղթականութեանց մէջ ու-
նեցած զօրքն 'ի հաշիւ առնելու:

Այս հաշուով՝ Եւրոպական ընդհա-
նուր պատերազմը բացուած ժա-
մանակ, վերջիւնեալ վեց մեծ տէրու-
թիւնք 4,030,000 յարձակողական և
5,850,000 պաշտպանողական զօրք
կուսնան գործածելու:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Պրիւսի 14 օգոստ.

Պէշթոյ, Գաղղիոյ, Անգղիոյ և Հո-
լանտիոյ մէջ շաքարի վրայ դաշնագրութիւ-
նը կնքուեցաւ:

Այս դաշնագրութիւնը վաւերացնե-
լու համար վեց ամիս ժամանակ ունին
յիշեալ տէրութիւնք:

Վիէննա 14 օգոստ.

Քուսթոնտան Բոլիթիք անուն լրա-
գիրը կը ծանուցանէ թէ կառավարու-
թիւնը հրաման տուեր է որ յամանեան
զօրաց թոյլ տրուի Քիթ երկրու:

Մարտիոս 15 օգոստ.

Կառավարութեան նախարարը կը
չարունակէ Գալիսիոյ ծովեզրաց
ամրակոծութիւնը:

Փարիզ 14 օգոստ.

Ալխարհագրական հանրագոյսին ժողո-
վին առաջին կարգի չքաղաք մը ընծա-
յեց և Պօլտոյ գինուորական վարժարա-
նին:

Լոնտոն 14 օգոստ.

Ռուս	Քուստ.	39	5/16
Իսպ.	1865	66—66	1/2
»	1869	53	3/8
»	1871	63	3/4
»	1872	77	5/8
»	1873	50	

Անգլ. Քուստ. 95

Իրիլլիոս 14 օգոստ.

Բամպակ Միտլինկ—Օրիւն 7 3/8
» Տար. Տօլբուհ 4 7/8
Ծախուած 8000 հակ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ
Գայսերի Ուսման փաշան իջկիրի՝

և Հիւսնի փաշան Պրուսիոյ կուսա-
կալութեան պաշտօնին վրայ վերա-
հաստատեցան:

Ձինուորական և ծովային գործոց
նախարարները կիրակի օրն արքունի
պալատը կանչուելով երկար խորհրդ-
քաղցութիւն մը ըրին Վեհ. Սուլթա-
նին հետ:

Կը հաւատեն թէ Պոսնիոյ կու-
սակալ Տէրվիլ փաշան շաքարի օրը
հետագորով իմացուցեր է զինուորա-
կան գործոց նախարարին թէ իւր
հրամանին ներքեւ դրուած զօրքը՝
որ 20000 ի կը հասնի, բաւական է ա-
պստամբութիւնն ընկճելու, և խընդ-
րեր է որ զօրաց յուղարկուի դադ-
րեցնեն:

Տէրութեան զօրքերը Մարթինի
հրացաններով զինեալ են, և բազ-
մաթիւ լուծային թնդանօթներ ու-
նին հետեւին:

Միջերկրական ծովու Օսմանեան
նաւախուժիւն հրաման քնաց, որ
Միքիկէի ծովագրները պտտելու հը-
րահանգը ետ թողլով՝ Անգլիական
ծովի երկայն և Դադմատիոյ ջուրե-
րուն մէջ հսկողութիւն ընէ:

Քուսիէ մ'Օրիւն լրագիրը կը
ծանուցանէ թէ Բ. Դրուքը շնորհա-
կալութիւն յայտնեց և Աւստրո-Հուն-
գաղիոյ կառավարութեան, Հէրոսքի
ապստամբութեան նկատմամբ սկիզ-
բէն 'ի վեր բռնած ուղիղ և անկեղծ
ընթացքին համար:

Շաքարի օրը՝ արքունի նաւարա-
նէն երկու մեծ շոգենաւ վաւերաւ և
Չանագ—Պալէ զրկուեցան՝ զօրք առ-
նչիւ և Հէրոսք տանելու համար:

Քանի մը լրագիրք՝ Տանիւլ Լը-
րագրէն առնելով՝ Պոսնիոյ կուսակալ
Տէրվիլ փաշային վերագրեալ յայտա-
րարութիւն մը կը հրատարակեն:

Բ. Դրան տղադրական տեսու-
թիւնը լրագրաց հաղորդեալ պաշ-
տօնական ազգով մը կը ծանուցանէ
թէ Տէրվիլ փաշան այնպիսի յայտա-
րարութիւն մը հրատարակած չէ եր-
բէք, և թէ լրագրաց մէջ հրատա-
րակուածը չինձու է:

Ինչպէս որ շաքարի աւուր թուով
ծանուցինք, մայրաքաղաքի անգ-
ղիական դեսպանն անցեալ հինգշաբ-
թի օրը Վեհ. Սուլթանին ներկայա-
նալու պատիւ ունեցաւ:

Կրտսի թէ այս ներկայացման մէջ
Անգղիոյ թաղու հոյն երեսփոխանը
Բ. Դրան նկատմամբ Անգղիոյ կառա-
վարութեան ունեցած բարեկամա-
կան զգացմանց անայլայնելի փառ-
հաւատով յայտարարութիւններ ը-

րեր է յանուն Անգղիոյ թագուհոյն:

Այս յայտարարութեան նպատա-
կըն Անգղիոյ խորհրդարանին մէջ
անցեալները Թուրքիոյ նկատմամբ
քանի մ'անգամոց կողմէ եղած խիստ
քննադատութեանց անհաճոյ տպա-
ւորութիւնը ցրել էր:

Վեհ. Սուլթանը գահութիւն յայտ-
նելով Անգղիոյ կառավարութեան
յայտնած բարեկամական անյեղի
զգացումներէն, իւր անդու հոգա-
ծութեանց նիւթ եղող բարենորոգ-
մանց և հասարակային օգտի վերա-
բերեալ շինութեանց վրայ երկարօ-
րէն խօսակցեր է դեսպանին հետ:

Պէրլինէն եկած հետագիր մը կը
ծանուցանէ թէ Աւստրիա հաստատ
խօսք առեր է Օսմանեան կայսերա-
կան կառավարութեան թէ Բուժե-
լի Օսմանեան երկաթուղիները Սեր-
վիոյ երկաթուղեաց պիտի կցին:

Էլճէվայիւ լրագիրը կը ծանու-
ցանէ թէ Հաննէքիւն չըջակաները
(Պոլտոյի բաւառ) երկու մ'եղեր է
Պարսից պաշտպանութեան ներքեւ
գտնուող թափառական ցեղի մ'և
Օսմանեան զօրաց մէջ, և թէ Բ.
Դրուքը բացառութեամբ ուղեր է
Պարսից կառավարութեան:

Բեդրուպոլիէն եկած լուրերը կը
ծանուցանեն թէ Ռուսիոյ կայսրը
գալ ամսոյ մէջ Օտէսա պիտի երթայ:

Վագրթ անուն լրագիրը կը ծա-
նուցանէ թէ Իւսկիւտարի կառավա-
րիչ Ֆերիք Ֆաղլը փաշային Հէրոսք
երթալը կայսերական հրամանաւ ետ
մնացեր է:

Արքունի ճարտարապետ Պալեան
վանձ. Սարգիս պէյն, որոյ համար
քանի մը լրագրաց հետ մեք ալ ը-
սինք թէ իջկիրն էրկիւր շինուե-
լիք երկաթուղոյն ծրագիրը պատ-
րաստելու համար իջկիր գնացեր է,
դեռ չէ մեկնած մայրաքաղաքէն:

Անցեալներն Անգլիական Անթե-
լօր շոգենաւին երկտասարդ մէկ
նաւատիկին անձը բռնաբարող եր-
կու զապթիէներն ութական տարի
չլիթայիկապ բանտարկութեան դա-
տապարտեցան: Ասկէց զատ՝ յիշեալ
զապթիէներն հինգշաբթի օրը ոս-
տիկանութեան դուռը հրապարակաւ
ձաղկեցան (ծեծ կերան) 'ի ներկայու-
թեան երկու անգղիացի պաշտօնա-
կալաց Անթեյլօր շոգենաւին, և Անգ-
ղիական հիւպատոսարանի թարգմա-
նին:

Կըսուի թէ ոստիկանութեան նա-
խարարը խնդրեր է նաեւ Անգղիոյ
դեսպանատունէն, որ յիշեալ երկու
դատապարտեցող շղթայակապ բան-

* Հէրոսքի բնակչաց թիւն 200,000 հո-
գին կը հասնի, որոց կէսը յունագաւան
են, կէսն ալ կաթոլիկ և մահմէտական:

տարկութեան տեղն ալ ինք նշանակէ, որպէս զի շէնքերն ունենայ անոնց շարունակ բանար մնալը մերթնդ մերթ ստուգելու :

Վեհ. Սուլթանն երէկ Չրապանի պալատէն Տոլմա—Պահնէի պալատը փոխադրեց իւր բնակութիւնը :

Սրբին Էֆէնտի Գամպուրեան ճէնովայի Օսմանեան Հիւպատոս անուանեցաւ :

Գոնեայի կուսակալ Հիւսէյին Աֆլի փաշան երէկ Կ. Պօլս հասաւ :

Նմանապէս մայրաքաղաք հասաւ երէկ Աւստրո—Հունգարիոյ դեսպան Ջիլի կոմսն, որ անցեալները վիէննա դնացած էր :

Հինգշաբթի օրը Մալթեփէի մօտեղն առաջատանաւ մը հովէն տակըն ի վերայ եղաւ, և թէպէտ քանի մը մակոյկներ ու նաւակներ օդնաթեան հոսանք, բայց դժբաղդաբար չկրցին մէջի չօրո մարդիկն ազատել :

Պրաթն շաբաթ լուսնալու գիշերը Բերայի Գալիօնեա Գուլլուգ թաղն հրդեհ պատահելով քարուկիր տուն մ'այրեցաւ :

Շաբաթ իրիկուն Հայ երիտասարդ մը որ երկաթագործ էր Էրեբունի, կամարըն շոգեխաւ մտած ժամանակ օտքը ստէկելով ծովն ինկաւ, և մէկ մ'ալ երեւան չերաւ :

Կիրակի օրն ալ ճիրքէթի խալիքի շոգեխաւներէն միոյն ծխելոյցը ներկեղաւ զբաղեալ Ահմէտ անուն անձ մը հաւատարակութիւնը կորսնցընելով գործեցաւ ծովն ինկաւ, և վերջիվերջին պէտ հաւանականաբար կամուրջին տակն երթալով երեւան չերաւ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՊԵՏԱՐԻ ՏՆՈՒՄՆԵՐԸ

4 օգոստ. երկու շաբթի իրիկուն	44 5
5 օգոստ. երեք շաբթի առաւօտ	43 35
6 օգոստ. երեք շաբթի	43 29
Կ. Պօլս 4 օգոստ.	
Եւսթի Դիւնլարի բաժնիք Անգլիոյ	7. 1
Եւսթի Դիւնլարի բաժնիք	5. 1
Կ. Պօլս 4 օգոստ.	6. 8
Բերայի Դիւնլարի	9.27
Բերայի Դիւնլարի—Թիւրք	
Երկաթագործ	336
Փոխ. 1863	338
» 1865	274 1/2
» 1869	80
» 1872	259 1/2
» 1873	3. 15
Թրաքիա Էյ	

ԵՐԵՎԱՆԻ ԴՊԵՏԱՐԻ ՏՆՈՒՄՆԵՐԸ

Անգլ. լիւր	140 30
Եւսթի Դիւնլարի	88 44
Իմպերիալ Ռուս	89 30
Գրեյսի	54 30
Հինգ Գրան	
Հինգ Գրան	105 25
Պոլս	431 30

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի.

Պիրմանիոյ Մանդլէ մայրաքաղաքէն գրած նամակ մը կիմանանք թէ Պիրմանիոյ թագաւորին կողմէն անցեալները Ս. Էլիմաժին գնացող և անտի Կ. Պօլս եկող Մեծ. Պ. Միստ Գ. Տէր Խաչատուրեան յունիս 18 ին Մանդլէ հասնելով Ամենայն Հայոց

Վեհ. Կաթողիկոսին և Կ. Պօլսի Ս. Պատրիարքին նամակները թագաւորին մատուցելու է, և թագաւորն ալ մեծ գոհութեամբ ընդունելու է :

Նոյն նամակը կը ծանուցանէ նաև թէ Անգլիոյ հետ ծագած վեճը խաղաղութեամբ կարգադրուելով նոր դաշնագրութիւն մը կնքուելու է երկու տէրութեանց մէջ :

Բերկութեամբ սրտի կը ծանուցանեմք թէ քանի մը հանճարեղ և արուեստագետ հայերիտասարդներ արհեստից զարգացման անկաշիւ օգուտները նկատելով հայ գործաւորաց համար արհեստական դպրոց մը և գործարաններ հաստատելու նպատակաւ յանուն «Հայկական Համագործակցութեան» ընկերութիւն մը կազմել են, որուն ամեն հայ կըրնայ անդամակցիլ շաբաթ 40 փաւայ վճարելով, և երեք ամիս անգամ մը վիճակահանութեան մասնակցելով : Ընկերութեան կեդրոնատեղին է Գալլուգի թաղն Վերի յարկ թիւ 6. ուստից ու զարկ կրնայ մանրամասն տեղեկութիւն ստանալ ուրբաթ և կիրակի օրերէ զատ ամեն օր ժամ 35ն մինչև 41 :

Ընթալով որ այսպիսի օգտուէտ ընկերութիւն մ'անկախան յաջողութեամբ զարգանալով ու շարունակելով կարող ըլլայ իւր աշխու նպատակին համընդ, արժան կը համարինք իւր հրատարակած բաժանորդական տետրակին սկիզբը դրած հրաւերն հոս ընել ի ծանօթութիւն և ի յորդոր բարեւեղ աղջայնոց :

Ընկերութեան անունը որչափ վեհ է, աւելի գովելի է այս սկզբնաւորութիւնը, որ Հայ արուեստաւորաց և գործաւորաց ապագան բարեւեղելու խորհուրդն ունի :

Եւսթի Դիւնլարի մը որոյ արդէնքը կատարման առեւ պիտի տեսնուի :

Արհեստի յարմարութիւն ունեցող տղայ մը միջոց պիտի ունենայ իւր փափաքը լրացնելու, և իրեն համար ժամանակին արհեստական դպրոցներու դասերը բաց պիտի ըլլան : Հին պիտի գտնէ պաշտպան և վարպետներ, և իւր արհեստը կատարելագործելէն վերջը ապրուստ Էարեւն համար չը պիտի յուսահատի, և ընկերութեան գործարաններուն մէջ իւր տեղը պատրաստ պիտի գտնէ :

Այսինքն անկարելի չերեւան, վաւրն զի ժողովուրդի մը հաճութեանն ու կամայն առջև ամենադիւրին բան մ'է այս :

Ազնիւ Հայեր, այս առիթն չը կորսնցնե՛ք, որովհետեւ Աղլիքնուս աղքատն ու թշուառն երջանկացընելու համար այս տեսակ բարի ձեռնարկութիւններու պէտք ունինք :

Ի. ՍԿԻՒՄՈՐ, ՍԵՂԱՄԻԵ

Կ. Պօլս 1875

... Խմբագիր Մատիս աղջոս

Գուտ լրագրոյ :

Կիրակի օրերը Թաղիս վարժարանին մէջ կրօնագիտութեան և լեզուագիտութեան դասեր աւանդուելու մասին լրագրաց ունեց մէջ հրատարակուած աղբը բերկութեամբ սրտի կարգալով անցեալ կիրակի, իշխալ վարժարանը գոյնիք, ուր Արժանապատիւ Իզմիրլիեան Մատթէոս վարդապետն եկեղեցական աւանդութեանց և օրիշ կրօնական խնդրոց վրայ խօսեցաւ :

Կարի ուրախացանք երբ տեսանք որ կրօնի կարեւորութիւնը պարզապէս

երիտասարդներէն շատեղն Արժանապատիւ վարդապետին ֆրիստունէական կրօնի վրայ խօսածները մեծ ուշադրութեամբ և եռանդեամբ մտիկ կընէին :

Թաղիս վարժարանը կիրակի օրերը կրօնական դասախօսութեան ալ յատկացնելու գովելի խորհուրդն յղացող ու գործադրող պատուարժան աղջայինք և թէ դասախօսութիւնն անընդհատ շարունակել տալու համար պէտք եղած ջանքն ի գործ դնեն, հայ երիտասարդութեան մեծ բարիք մը ըրած կըլլան : Եւ շատ յուսայի է որ այս դասարանը որուն կարեւորութիւնը շատոց զգալի եղած էր թաղիս մէջ, իւր անընդհատ շարունակութեամբն օր մը ուրիշ թաղերու մերաջի երիտասարդաց ալ այսպիսի կիրակիօրեայ դասարաններ հաստատուելու յորդոր մը ըլլայ, և թէ ներկայ և թէ ապագայ երիտասարդութեան բարոյական զարգացմանը մեծ աղէտ նպաստէ :

Սակայն երկուշաբթի է թէ ինչպէս աղջայինք ուրիշ շատ օգտակար ձեռնարկութիւնք նշանակէս այն ձեռնարկութիւնն ալ ըստ արժանայն չը կրնայ յարատեւիլ, և մեծ եռանդեամբ այսօր սկսուած դասերն յաճախ ընդհատուելով տակաւ առատակաւ խափանուին ի մեծ ջաւթաղիս երիտասարդութեան, ինչպէս որ զեռ երկու շաբաթ է ի վեր սկսուած կրօնական դասախօսութիւնն Արժանապատիւ վարդապետին կամ ուրիշ վարդապետի մը զբաղման պատճառաւ այս կիրակի ընդհատեցաւ :

Ձեռք կրնար հասկնալ թէ վարդապետը իրենց հովուական պաշտօնէն զատ ուրիշ ինչ պաշտօն կրնան ունենալ :

Յիշեալ կիրակիօրեայ դասարանին նոր սկզբնաւորութեան ժամանակ առաջին անգամ պատահած այս ընդհատութիւնը նորէն չկրնաւ զհամար պէտք եղածը անօրինակ մնալն ժամաւորաբար Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք հօր ուշադրութիւնը կը խնդրենք :

Խնդրելով որ այս երկուսը գրութիւնն ձեռք բաղմանը լրագրոյն մէջ հրատարակուել համիք :

Մեծապէս Կ. Պօլս 1875

Եւսթի Դիւնլարի Մատիս պատուական լրագրոյ :

Գուրիէրուր կամ Պարհանդակ հասարակաց շահուց կոչուած թերթը բուսանիոյ երեւելի լրագրիւններէն մէկն է և Եւսթի մէջ կ'հրատարակուի շաբաթի երկու անգամ :

Սոյն լրագիրը մեր ընտիր հայադէր քաղաքակից Պարսն Աստուածատու Պաշտանեանին սեպհականութիւնն է, և նորին իսկ անմիջական անտեսութեան տակ կը տպագրուի գեղեցիկ տպարանի մը մէջ, որ որ զանազան տեսակ դրանք, հրատարակութիւն, ևս և ծանուցմանք կ'տպագրուին, միշտ մատակարարութեամբ և յօդուտ Պարսն Պաշտանեանին :

Այնպիսիքս յիշեալ լրագրոյ մէջ Թիֆլիզու Հայոց և Էլիմաժնոյ Կոթողիկոսին վերաբերեալ տեղեկութիւն մի կարգալով սիրտս ոչ սուկաւ ստիպութեամբ լեցուցաւ, տեսնելով մոռնաւ թէ Ռօմի լրագիր մըն ալ փոյթ ունեցաւ Հայոց վերաբերեալ լուր մի հրատարակելու, որ յոյժ սուկաւ անգամ տեսնուած է, և այս անգամ ալ եղածն անշուշտ Արդոյ Պաշտանեանին աջգործակալն զգացմանց ընծայելու է :

Իսկ արդ, այն յօդուածը թարգմանելով հայերէն՝ ոսն նամակիս հետ պատիւ ունիմ հարգելի Թարգմանութեան Զեյուրմ, զորն որ եթէ արժան դատեք վասն զանազան նկատմանց խնդրիմ ընդունիլ ձեր պատուական լրագրոյն էջերուն մէջ, թէ և տուած լուրերն անտարակոյս արդէն շատոց քաջածանօթ լինին ձեզ և այլոց բաղմաց :

Խնդրելով, ... Խմբագիր, որ հաճիք ընդունիլ ներկայ առթիւ իմ խորին յարգանքը հաւատարմքը, պատիւ ունիմ մնալ :

Ս. Գալիս Դիւնլարի

Թարգմանելու Բաժնիչ Գալիս Էրեւն

Թիֆլիզու մեր մէջ թղթակիցն հետեւեալները կը գրէ մեզ՝ կրօնական թղթաւորութեան մասին, զոր կը վայելին Հայք արեւելեան ծխու՝ Ռուսիոյ կայսերութեան մէջ :

« 1827—28 տարւոյն առեւնեցը Ռուսաց և Պարսից մէջ եղած պատերազմէն յետոյ, Հայք Պարսկաստանէն Ռուսաց իշխանութեան ներքեւ անցնելով իւրեանց Պատրիարքը պահեցին, որ Կաթողիկոսի աւանուն կը կրէ, այսինքն դերագոյն կամ տիեզերական Պատրիարք ամենայն Հայոց :

« Այս կրօնական գլուխէն զատ՝ զոր իւր գաւառութեան Առաջնորդները կընտրեն և կայսերական Ռուսացով կը հաստատուի, կայ Սիւնհոգոս մըն ալ կարգադրուած էլիմաժինն ըսուած երեւելի վանքին մէջ, հիմնեալ ի հինն Հայաստան՝ Այրարատ լեռան ստորոտը, Այս Պատրիարքը իւր թեմական առաջնորդաց ձեռամբ Ռուսաստանի բոլոր նահանգաց մէջ կը տարածէ իւր կրօնական իշխանութիւնն, ուր որ հայկական հասարակութիւններ կը գտնուին :

« Սոյն առաջնորդաց թեմոյն մէջ կը համարուի նաև Արքեպիսկոպոսն Գաբրիէլ Այվազեան, Թիֆլիզու ընդարձակ թեմին առաջնորդ, նախկին տեսուչ Հայկական Սամուէլ Մուրաթեան վարժարանի, որ ի փարիզայր ընտիր, բանասէր, իւր բազմաթիւ գրուածոց համար երեւելի անգամ գործով ուսումնական ընկերութեանց ինչպէս նաև Սիւնհոգոսին էլ միաժողով :

« Այս ժամանակ կաթողիկոսն, իւր հաստատութիւն ի վեր բարոյական և մշտաւորական յառաջադիմութեան մեծ սէր մի արագութեամբ տարածեց Ռուսիոյ բոլոր հայկական հասարակութեանց մէջ, Ռուսի բաղման թիւ ուսումնարաններ բացուեցան, որոց մէջ Հայկական և Ռուս լեզուները հարկադրելի են : Բացուեցան նաև յոյժ օգտակար դրանք և լրագրիք կը տպուին : Էլիմաժնոյ վանքի բակին մէջ մեծագործ և փառաւոր շէնք մը կառուցուեցաւ ըստ արդի ճարտարապետութեան, ուր որ կղերանոցն հաստատուեցաւ հանգրձնաւ կազմուած աստուածաբանական դասանտիւլ՝ զիւրեր կըթելու և հասարակութիւնը լուսաւորելու արժանի վարդապետներ հանելու յորմար :

« Նոյն կղերանոցին մէջ նաև կրօնական ձայնաւոր երաժշտութեան համար դաստաւորութիւն մը Հաստատուեցաւ, Հայոց եկեղեցիներուն երգոց մէջ միակերպութիւն մի մշտնջուանելու դիտաւորութեամբ, որոյ վասն Կ. Պօլսի Պատրիարքարանէն ուսուցիչ մի բերուեցաւ, Պատարագըն և բոլոր եկեղեցական երգերը նուազակոն խաղերու վրայ դրուե-

ցան և տպուկացան 'ի յորով օրինա-
կաւ, բոլոր Հայոց եկեղեցեաց զըր-
կուհեւ համար, և վերջապէս կղե-
րանցին մէջ ամեն հասարակութիւն-
ներէն մէկ մէկ աշակերտ ժողովե-
ցան, որք բաց 'ի ուրիշ նիւթերէն՝
նաև ձայնական երաժշտութիւնը
կուսանին, և իւրեանց ուսման ըն-
թացքն աւարտելէն յետոյ՝ իւրա-
քանչիւր ոք իւրեան տեղը պիտի
դրկուի իրրև երգիչ ծառայելու հա-
մար:

Այս կղերանոցին և աստուածա-
բանական դասանոցին կանոնադրու-
թիւնները Հայկական Սինդիկատէն
յօրինուելով և կաթողիկոսէն վաւե-
րանալով՝ մատուցուեցան կայսեր՝
որն ուր բարեհաճեցաւ հաստատել
պատենք առանց ամենափոքր փոփո-
թութեան անգամ: Այն կանոնադ-
րութեանց համեմատ՝ կղերանոցն հան-
դերձ իւր դասանոցները կաթողիկո-
սին անմիջական իրաւասութեան ներ-
քէ դրուած են:

Կղերանոցին մէջի հարկադրելի
ընդունելն են, Հայերէն, Ռուսերէն,
Գաղղիերէն, Լատիներէն, Յունարէն,
և եբրայերէն: Ուսուցիչք Սինդի-
կատէն աւաջարկուելով և կաթողի-
կոսէն հաստատուելով իւրեանց պաշ-
տօններուն մէջ՝ ճանաչուած են նա-
և Ռուսաց տէրութենէն հաւասար
իրաւունքներով՝ կայսերական միւս
ամեն համալսարանի ուսուցչաց նման:

Իւրաքանչիւր Մասիս պատուական
կրօնքոյ:

Որչափ որ փափաքել է ամեն հայրե-
նասիր պատերազմ իրենց հայրենեաց յա-
ռաջխառնութեան թաղ մաս կենալով բերկ-
րաւիթ լուրեր ընդունիլ և զայն գրա-
կան ասպարիզին վերայ ներկայացնել 'ի
քաջակերտութիւն Հայ ազգայնոց, այնչափ
ցաւալի է նոցա յետադիմութեան և ան-
բարեկարգութեան նկատմամբ խտրել 'ի
ցաւ և 'ի միշտ սոսնձ անոնց՝ որք Հայ ազ-
գիս բարեկարգութեան և օրքան զոր յա-
ւաքելով աստութեան նախանձաւ օր բարե-
կամներ են:

Այս անգամ ցաւ 'ի սիրտ հարկադ-
րուած եմք մեր հայրենեաց յետադիմու-
թեան և ազիտութեան վրայ տխուր լու-
րեր հաղորդել 'ի ճշմարտութիւնը ծածկե-
լը զ'յն մեռցնել ասել է երբ իմ հայրենիք
թէլա տառութեան և ազիտութեան թանձր
խառնութիւն մէջ կը խորդայ և զայն արթն-
նալ և լուսաւորալ ներկայացնել, երկու
հարուած տուած կը լինիմք անոր մէջ
մի որ զայն անտիտ և անտարբեր կրա-
նիթեայ արձան մ'ըրած կը լինիմք: և
երկրորդ քաջակերտ կը լինիք նորա տ-
մէն տեսակ տպորինաւորութիւնք և ան-
կարգութիւնք՝ որք անտարբերութիւն են
երկնից և մարդ կուլեան տալ:

Երբ լուսաւորութեան և դատարարա-
կութեան փոփոխ հնչուեցան, բաղէչն
ևս խոյտաց և կայտաւեց՝ երբ գիտու-
թեան և յատկախոյնութեան հրաւրը
յսեց, ջանք ըրաւ երբեմն իր բարոյական
և մտաւորական անդամաւորութիւնն ա-
պաքինելու համար դատարարութեան
վերաբերեալ ձգել զինք, բայց որչափ յար-
ժեցաւ իւր դատարար անհոգութիւնն և
անտարբերութիւնն, իր ստիճ խոյ և խոթ
տեսնելով մնաց դարձեալ այն վիճակին մէջ,
որ որ կը գտնուէր իւր յիսուն տարի ա-
ռաջ:

Բաղէչ հարուստ և վաճառաւոր քա-
ղաք է, իւր շրջապատը լիւրաց շղթայա-
նախն քոտիներ են, զիրքը խիստ գե-
ղեցիկ է, օդը շատ մաքուր է և ամեն բեր-
քերը կը մատակարարէ իւր բնակչաց, որք
վերջին աստիճան ազաւ և արծաթասէր
են մեծ մասամբ:

Քանի մը զարթոնքներ կան անդ խիստ
խեղճ վիճակի մէջ է Գալոցներին միջին,
հնաշէն, հազիւ երկու անապահեաց պո-
տուականներէ բաղկացեալ խորիւներ են,
տաճկական կամ քրդական ճաշակաւ շին-
ւած, ուր այժմ եղած անապահ օդը չի

կրնար մէջ մանկտին ծեւր, շատ ան-
գամ Զեյթունի եւս ու աղացաւորեան սլի
ալ տխուրութիւն կը վարակին:

Գալոցին մէջ հեղադրան և հայկադրա-
նութիւն կարգադրել մէկտեղ կը նստին:
Դատարան և սերտարան միևնոյն պաշ-
տօն կը վարեն, մէկ դատարան մը՝ կա-
ռավարիչ ալ է դատարան ալ: Դատարան
մը պարտաւորեալ է 100 աշակերտի ա-
ռանձին դատ տալ: Վասն զի ընկերու-
թեան մը դատ տալը սովորութիւն չկայ
իրեւանաբնակութեան տեղեկութիւն չու-
նին, և դատարանը ալ աշակերտաց հարցն
իրը ծառայ կամ նուազատ անհատ մը հա-
մարտելով անկարող են ինքնօրէն հեղի-
նակութիւն մը կամ նոր որոշում մ'ընելու
ուսումնական խորհուրդ կամ հոգաբար-
ձութիւն երբեք չեն տեսել արդէն:

Ստանալով իրենց՝ որ քանի տարի է
'ի վեր անդարձադրելի կը մնար տեղւոյս
միասնականաց ընդ միշտ յարուցած
խողովոտներով և հաւաքակութիւնե-
րով Արգումանեան Աթո՝ Ստեփան վաշ-
դապետի միջոցաւ և Պատրիարքարանին
ստէյլ դաջած հրահանգներու տալիս այս
անգամ գործադրութեան կը դրուի: Բանա-
նաժողով մը կը կազմուի, որ անմիջակ
Քաղաքական ժողովոյ ընտրելեաց ցանկ
մը կը պատրաստուի, քանի մ'օրէն ետք քու-
արիւթիւն կը լինի, բայց խաղաղութիւ-
նեւ յայտնուելով կը բողոքէ ժողովուրդն
առաջնորդին, նա ալ առ երկու լի՝ իւր
չառն համար կը լռէ, բաւական համա-
րելով որ զինք գործունեայ մէկը և Սահ-
մանադրութիւնը գործադրող եղած ցու-
ցնէ Պատրիարքարանին:

Սոյն խաղաղութիւն քուէարկութեան մէջ՝
ընտրուի՝ այն անձինքը կընտրեն, որք
իրենց բարեկամ են և համաձայն 'ի հար-
ուած Սահմանադրութեան:

Ստանալով իրենց իւր 2 ամիս
յառաջ հոն կառավարութիւն դատարա-
նի անդամաց ընտրութեան համար (ին-
ք իրաւով) 2 անձինք կը խնդրէ ազգէն,
ընտրելեաց ցանկին մէջ կը մտնեն Համեա-
նան Մանուկ և Աղաւթեան Յակոբ է-
ֆէնիկներն, այս երկու անձանց ընտրու-
թեան համար ըստ տաճկական օրինաց
գլխավորը հանրապետ կը օրոշուի, ուր Այ-
լաշէթեան քուէից առաւելութեան հա-
տարանի անդամ կընտրուի և Համեաճեան
քուէ չաշիր: Այս ընտրութիւնը Համեա-
նանի ծանր և նպատակներուն անցալող
գալով, աստեղ ակնութեան օրէնքը յար-
գելալ ժողովականութեան ընտրութիւնն
իւր վերայ կը յաջողի դարձնել և դատա-
բանի անդամ կընտրուի, զոր ժողովուրդն
խանալով կը բողոքէ առաջնորդին և
կառավարութեան, բայց անբերի կըմնայ
բողոքը: Եւստոյ հանրապետ մը կը դրկէ
Մուշ Կիւթիկաթիլին, նաև հոգ շտա-
նելով իմաց տակաւին յիշեալ անձը դա-
տարանը կը նստի:

Բաղիւյց ժողովուրդեան յայտնի և ան-
ծածկելի ճշմարտութիւն մ'է որ Համեա-
նան արդէն ո'չ ազգի, ո'չ ուսման, ո'չ
լուսաւորութեան, ո'չ գրգռի և ո'չ բողոքի
զօրութեան զգացմունք ամենին չունե-
նալով, իւր նպատակն է միայն հոն նստիլ
և գլխաւորները ծանր տոկոսներով հա-
րըստաշարել, և նոցա քով եղած ապա-
ռիկները ժողովել, և իր ծայրը կառավա-
րութեան լսելի ընել ամեն հնարաւոր մի-
ջոցներով:

Կըզորմանամ որ միշտ ֆրդայ րոնարա-
րութիւնը և հարստահարութիւնը կընտ-
րեկալութիւն 'ի Պատրիարքարան, երբ Հայ
քրդերու և հարստահարներու համար
տեղեկագիր մը պատրաստուի, յայտնում
ամեն անհատ պիտի հասկնայ, որ մեր կոր-
ծանուած մեզմէ է և ներքին, զի այնչափ
չարիք և ոճիրք չեն գիտեր գործել ընդ-
դեր, որչափ այսպիսի անձինք (որոնք որ
ամեն տեղ կը գտնուին 'ի գաւառ) որք
աւելի հարստար են զիւրացի այրաց և
որոնք իրաւունքը կորցել, յաճախակի Այ-
սըր նկատմամբ ուրիշ պատեհ առիթ
երկար պիտի խոստան:

Արդ եօք ազգայնաց վատակն և Մե-
րուստէն ինչ տարբերութիւն ունին այն
անձինք, որք ամառն իրենց կնիկներով և
մերկանդալ գաւառներով վարկու և հեր-
կելու ժամանակ արեւակէ կըրդ ողորմելի
քիւղականաց արտերու արքեանց կէսը կը

յաճախակի վախառնութեամբ և իրենց
տուարը կ'ընկեն, և նոյն անջոցներու մէջ
նորէն անոնց կուսան կընկան տոկոսու-
թիւնեամբ:

Ասիկ իրեն ամիս մը յառաջ Բաղիւյց մէջ
Համեաճեալ Շէյխի մը արկայ օրդին ցալոր
անուն հաստատարայ պատմին դաշնով
ծանր կերպով կ'վերաւորէ վաճառանոցն
դարձած ատեն ինկրկայութեան քոտի մը
պատուաւոր Հայ անձանց - կառավարու-
թիւնը՝ թէ և ոճրագործը գտնելու հա-
մար խուզարկութիւնը 'ի դուրս կ'ընէ,
բայց չ'իմաստիւր յարձակիլ այն թագաւորա-
կայրին վերայ, ուր յիշեալ ոճրագործին
ապաստանած ըլլան ստուգուած էր: Կի-
մանամք որ Յակոբին վերքը բժշկի մը խը
նամք դեռ կ'ըղարմանուի, բայց ծանր լի-
նելով շատ քիչ յոյս կայ ապաքինութեան:

Այնքան վառուց վախճալոր Պողոս
վարդապետը, զոր անցեալ տարի եկեղե-
ցին մէջ գաղտնի վերաւորեցին այս տարի
ևս հրացանաւ ծանր կերպով դարձեալ կը
վերաւորեն, և այս կենեաց ու մահու
խնդրոց լուծման համար ոչ որ կարող է
կառավարութեան բողոքել վասն զի բու-
ղոքողին կենեաց վտանգի ենթակայ կ'ընին:

Արգումանեան Ստեփան վարդապետի
դէմ ալ խիստ դժուարութիւնը կընտնեն
տեղւոյն ժողովուրդեան կողմէն: Արգու-
մանեան վերջին աստիճան անհոգ մէկն
է եղեր, իւր տարեկան պաշտօնավորու-
թեան շրջանին մէջ հազիւ մէկ կամ եր-
կիցս խոսած լինի տեղւոյն Ազգ. Վար-
ժարանաց Բարեկարգութեան նկատմամբ:

Չեմ գիտեր թէ յիշեալ վարդապետն
իւր այս նուիրական պարտականութիւնը
մոռնալով, որ կ'ընէ վերայ կեղծոտնացու-
ցած իւր յոյսը և ինչ կերպով կ'խորշի
բողոք մը ընել մեր թշուառ և յետադէմ
ժողովուրդեան և հայրենակցաց: Արդ եօք
ինք չ'գիտէր որ եթէ մեր Ազգին թշուա-
ռութիւնը դարմանելու յոյս մը կայ, այն
ալ գատարարութիւնեան վրայ էր, յորմէ
զատ ուրիշ միջոց խորշին՝ անոգ ուտ և հե-
տեաւար յիսնութիւն է: Փոխանակ այս
ճշմարտութեան լուսաւոր պատգամները
ժողովուրդեան բացառելու, յիշեալ վար-
դապետին քաղաքութեան նիւթը գրեթէ
միշտ զօրք և տուցի ձեռք, եղած է: Այս
ալ անկարող պահանջը մը եղած կ'ընին ե-
թէ պահանջողն արդար և օրինաւոր փո-
խարկութիւն մը չըրած այսօրեակ ա-
ռաջարկութիւններ միշտ ենին ընել, և
այս դիտումները միայն իրեն սովորութեան
և ընթացից օրէնք դնէ:

(Ստորագրութեան)
1875 օգոստ. 4
Կ. Պոլիս

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԷ
ԱՐՈՒԵՆՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿԱՍԻՐԵՈՒՆԻ Զ. ՄԱՆՈՒԵԼԷ
ՔԱՅՈՒՆՈՅ
ՄԻԽՈՒՐԵԱՆ ՎԱՐՊԱՊԵՏԷ
ՏՊԵԱԼ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Եւրոպայի մէջ գործուած ամեն
արուեստից (բաց 'ի մեքենականութենէ)
վրայ լաւ ծանօթութիւն ասոց ըն-
տիր գործ մ'է: Եւրոպացեաց գիրքե-
րէն քաղուած, որ մեծապէս օգտա-
կար կրնայ ըլլալ մեր արուեստաւոր
ազգայնոց:

Կը գտնուի Ղալաթիա Սեղաթիւն
Միխիլաթեանց գրատունը եւ Կ. Պո-
լիս Մէրճանը գրատնաւոր Պ. Յ. Մար-
գարանի խառնութիւն Գին թղթակազ-
մին 3 ֆրանք:

ՀԱՐԱՄՈՍ
ԸՆՏԱՆՆԻԿԱԼ ԽՈՍԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ՏԱՌԵՐՈՎ
ՅԱՆՔԱՐԷՆ, ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ, ԱՆՔԱՐԷՐԷՆ
ԵՎ ԽՈՒՐԵՐԷՆ

Սոյն օգտակար գրքերն որ երկ-
րորդ անգամ ապագայում է, շատե-
րան ինքրանց համեմատ Անգլիե-
րէն աւելցած էր վաճառի 'ի գին 5
դր՝ Էրճան չ'ընէր Պ. Յ. Մարգարանի
գրատունը եւ ամեն գրատնաւոր
քով:

Քալիանը տեղիք տէրիւմէն հա-
սըլաթընտան ասըլաւաճ օրան 400,
000 քրոյէ քէիէյին էսմանը սի Բ մէ-
ճիտիէ 21 էր զրուշա օլարագ փէշի-
նէն վերլուէք իւզէրէ պէհէր գըլէսի
12 փարայա օլարագ թալիպի էօհաէ-
սինաէ օլուպ Աղուսթնար Բուսինին օն-
պիլինճի փաղար էրթէսի կիւնիւ գա-
րալը գալիսի վերլուէքէյինտէն իշ-
թիրաւընա թալիպ օլանլարըն եէվի
մէգըլուտէ սաաթ ալթըտ Տարը
Շուրայի աքէրլիյէ կէլմէյէրի:

4 Աղոսթն 1875 3
Պապը Սէրասքէրի

Պահըլ Սէֆիտ պողազընտա պու-
լունան Թօֆըր ալալարըլըլա Սանայի
թալարընտա տօքան պիր սէնէսի
իլուլի իպարիտսընտան տօքան իքի
սէնէսի Աղոսթնանի հայէթինէ գտտար
լուղուսի օլուպ աքէմէճէ Էլան օլու-
շան Էսմէլն պէհէր քըլէսի 6 զրուշ
10 փարայա օլարագ թալիպի էօհաէ
սինտէ օլուպ Աղուսթնար Բուսինին է-
թինճի փէնճէյէպիհ կիւնիւ գարալը
գալիսի վերլուէքէյինտէն, իթարընա
թալիպ օլանլարըն եէվի մէգըլուտէ
սաաթ ալթըտ Տարը Շուրայի ա-
քէրլիյէ կէլմէյէրի:

4 Աղոսթն 1875 2
Պապը Սէրասքէրի

Պէյազ Մատանբօլ, արշըն 75000
պէհէր արշըն փարա 100
Էնքըթի Լուի Չուհաթ, արշըն
800, պէհէր արշըն զրուշ 75
Քալիթթի Գիրիստ, արշըն 10.000
պէհէր արշըն փարա 88

Ասալիի շահանէ էլպիտէ տնպու-
րընտ մուպուլեա օլուսնաթ օլան
պալատէ մուրաքթալ իւշ քալմ պէ-
յազ Մատանբօլ վէ սայրէյնի ֆիւնիւթ
մուրաքթալէյէրի վէճէյէ թալիպի
էօհաէսինտէ օլուպ Աղոսթնար Բու-
սինին էէթինճի փէնճէյէպիհ կիւնիւ
գարալը գալիսի վերլուէքէյինտէն,
թալիպ օլանլարըն եէվի մէգըլուտէ
սաաթ ալթըտ Տարը Շուրայի աքէրլիյէ
կէլմէյէրի:

4 Աղոսթն 1875 1
Պապը Սէրասքէրի

ՏՈՐԹԷՐՈՒ Մ. ՓԱՍՏԱՆԸ
Իր բնակութիւնը հաստատած է
'ի Ղալաթիա, Հայոց եկեղեցւոյ փողոց
թիւ 12 տունը, ուր պատրաստ է ա-
մեն օրէմինչեւ կէսօր հիւանդ ընդու-
նիլ, և երեքշաբթի օրերն ալ ձրի
գարմանել:

ՇԱՏ ԱՅԱՆ ԶՐՃԱՆԵՐ
Ա. Մ. Միխայիլեան եւ Էնկերք կը
ծանուցանեն արդոյ հասարակութեան
որ ձեռքերին գտնուած երեք հա-
րիւրէն աւելի Ամերիկայի պատուա-
կան ջրհաններ թէ նուազ եւ թէ
շատ խորունկ հորերու յատկացեալ
առամաւան եղանակին բոլորն ալ
ծախելու համար շատ աժան պիտի
տան:

Խորունկ հորերու ջրհանն Անգլիկ
Ջրհաններուն նման գիւղարութիւններ
չունենալով՝ շատ դիւրութեամբ կը
հաստատուի ու երկար ատեն շաւը-
նելով միշտ աղէկ ու գիւրաւ կը բա-
նի:

Ա. Մ. Միխայիլեան և Էնկերք
Ամերիկեան վաճառատուն
Ղալաթիա

ՇԱՏ ԱՅԱՆ ՔԱՐԵՈՒԱՆԵՐ
Ա. Մ. Միխայիլեան եւ Էնկերք կը

